

een verwijt van een tegenstander, ik zou gezwegen hebben. Maar van mijn medestander, op wien ik roem droeg, van een van de weinige Nederlandsche medici, die openlijk onder medici het n.m. bestreden hebben, van den man, die „gelooft, van een sociaal standpunt, dat het n.m. verkeerd zal werken” (*Medisch Weekblad*, 18 Dec. 1897) van hem valt het mij *erg* tegen. Is dat dankbaarheid voor mijn onverpoosde verdediging van *zijn* denkebeelden? Ik heb het niet voor mijn plezier gedaan, en zal met blijdschap mijn pen nederleggen als allen, die het met ons (Prof. TREUB en mij) eens zijn, op hun beurt hun stem verheffen tegen den eenzijdigen invloed, dien men van de overzijde „ruimschoots dikwijls”, maar met minder variatie dan van onze kant, op de denkwijze der Nederlandsche medici tracht uit te oefenen.

Mijn dank, geachte Redacteur-Gérant, voor de zoo bereidwillig verleende ruimte.

Hoogachtend,

P.S. Mijn pleister heb ik er maar weer opgeplakt.

Uw dw.

PINKHOF.

Aan de Redactie!

Vergun mij een paar woorden naar aanleiding van het protest-stuk van Dr. ALETTA JACOBS over mijn bestrijding der facultatieve steriliteit. Veel heb ik er niet op te zeggen, en ik zou mij misschien geheel van dupliek hebben onthouden, wanneer Dr. JACOBS mijn stukje goed had gelezen. Dit is echter blijkbaar niet het geval, getuige haar toornen over het citaat uit de September-vergadering van 1886, waarin zij ten onrechte een „strijdmiddel van be„denkelijk allooi” vindt. — Ik heb getracht volkomen objectief te zijn en niemands overtuiging te krenken, en meen dit te hebben bereikt. De geïncrimineerde zinsnede druk ik hier nogmaals af:

„In een korte inleiding wees ik er op, dat er toen nog een zekere terug„houdendheid in de geneeskundige wereld bestond ten opzichte van de „quaestie der kunstmatige onvruchtbaarheid en zocht er een verklaring voor „in het feit, dat de voorbehoedmiddelen thuis behoorden in het duister „gebied der geheime geneeskunst, een gebied dat alleen geëxploiteerd wordt „door onbevoegden en kwakzalvers en waarbinnen de *médecin qui se respecte* „zich liever niet waagt.”

Wanneer Dr. JACOBS haar herinnering raadpleegt, dan moet zij zich wel te binnen kunnen brengen dat in 1886 de appreciatic der a. c. middelen inderdaad aldus was. En wanneer haar herinnering haar in de steek laat, dan kan wellicht het feit, dat Dr. MENSINGA noodig vond zijn brochures *gecacheteerd* en onder een pseudoniem in de wereld te sturen, haar het toenmalig standpunt der medische wereld tegenover de P. S. in het geheugen terug roepen. Een ander blijk dat Dr. JACOBS niet goed las, vind ik daarin dat zij de voorstelling geeft alsof mijn betoog het resultaat eener 15-jarige observatie zou zijn, terwijl ik uitdrukkelijk op den voorgrond gesteld heb dat ik eerst sedert Mei 1896 gegevens daarvoor had verzameld.

Over de wetenschappelijke waarde van mijn stukje met Dr. JACOBS in debat

tē treden schijnt mij een onvruchtbaar werk. Een klinische waarneming is nu eenmaal geen mathematisch bewijs. Toch is een goede klinische waarneming met of zonder bacteriologisch onderzoek van positieve waarde. En het aetiologisch verband tusschen *drukkverschijnselen* en pessarium occlusium door bacteriologisch onderzoek te willen vast stellen, schijnt mij een àl te wetenschappelijke eisch! Zelfs al werden wij in zoo'n geval door de vondst van gonococcen, staphylococcen of streptococcen verrast, dan pleit dit het p. o. niet vrij. Integendeel, waar ziekte-kiemen in de vagina worden gevonden, is de applicatie van een irriterende en het afscheidingsproduct tegenhoudend vreemd lichaam dubbel bedenkelijk. Men zou dus veeleer aan de voorstanders der F. S. den eisch moeten stellen dat de afwezigheid van ziekte-kiemen vóór de applicatie van het p. o. bacteriologisch werd vastgesteld. Hoe heeft nu de schrijfster tegenover mijn onwetenschappelijke observaties het wetenschappelijk tegenbewijs geleverd? Alleen door de geursiveerde verklaring dat zij onder haar neo-malthusiaansche kweekelingen voor zooverre zij die terugzag geen afwijkingen heeft geconstateerd? Is Dr. JACOBS de mogelijkheid ontgaan dat juist de pathologische gevallen aan haar waarneming zijn ontsnapt omdat die elders hulp hebben gezocht?

Dr. JACOBS maakt er mij een ernstig verwijt van, dat ik de neo-malthusiaansche literatuur niet ken. Ik moet eerlijk bekennen dat ik niet zeker ben o. a. al de edities van het belangrijke werk van Dr. MENSINGA te hebben gelezen. Wel weet ik dat deze schrijver in latere jaren (*Ref. Centr. bl. f. Gynäcol.*, 1891, S. 244) den gemoedelijken raad heeft gegeven om de castratie onder de a. c. middelen op te nemen! Ik weet echter niet of deze raad reeds in N. M. precies wordt toegepast.

De „sporen van verwoesting der uitwendige genitalia” die Dr. JACOBS vergeefs aan de vulva schijnt te hebben gezocht, zal zij blijkens mijn 8 gevallen in de vagina vinden. Onder inwendig genitaal apparaat versta ik alléén dat gedeelte wat in de buikholte ligt.

Dr. JACOBS heeft goed gevonden mijn theoretische beschouwingen over de quaestie van nul en geen waarde te achten. Zij ontslaat zich daarmede van de taak om hoofdargument te wéerleggen, dat het pessarium occlusium als *volksmiddel* niet deugt.

Amsterdam, 26 April 1898.

MENDES DE LEON.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

PARIJS. — **Carcinoma pini.** In de Société d'Anthropologie heeft MANOUVRIER een dennestam vertoond, die met carcinoom was ingeënt. Reeds herhaaldelijk is melding gemaakt van het overbrengen van den kanker op planten en van planten op menschen. De ingeënte boom gaat spoedig te gronde (*Belg. médicale*, n°. 16).